

LEDARE

MARINT OCH MARITIMT, OM DEFINITIONER

Vi kallar vårt ämne marin arkeologi eller skriver ihop det till marinarkeologi. Termen är i båda fallen så etablerad att det knappast går att ersätta den med någon annan, även om det skulle finnas anledning.

Marin arkeologi innebär alltså den typ av arkeologi, som knyter sig till vatten, vattenleder inomlands (sjöar, älvar, floder), såväl som ute vid kuster och skärgårdar. En speciell bit av den, kanske den mest fascinerande, är undervattensarkeologi. Men undervattensarkeologi, vid vrak, pålspärrar och sänkta gamla boplatser kan ändå bara förstås på grundval av den övriga marinarkeologin. Oftast får man även ta till arkeologin i allmänhet.

Ordledet marin- kan tyckas lite olyckligt. Med marina ting associerar man på svenska gärna till örlogsflottan, marinen, och till sjömilitära förhållanden. Givetvis kan detta också vara en del av marinarkeologin.

På engelska är 'marine archaeology' lite mera entydigt, liksom 'marine biology,' 'marine geology' o s v. Det skulle inte falla någon engelsktalande in att tänka på marinen, som ju heter 'the navy' (avledning adj. 'naval' - 'örlogs-'). Och det är just genom det starka anglosaxiska inflytandet på vårt område som vi kommit att efter hand acceptera termen marin arkeologi (jfr Cederlund i Medd/MAS nr 1/80 s 8). Men som synes av titeln på Keith Muckelroys bok kan man även över there tala om 'maritime archaeology.' Detta avser emellertid något som inte ens täcker vad vi i Meddelanden vill lägga in i begreppet marin arkeologi. Må var och en bli salig på sin fason!

Emellertid kan man även, för att undvika en del missuppfattningar av det antydda slaget, i främmande språk såväl som i vårt eget, skaffa sig en parallell eller alternativ term. Det råder då ingen tvekan om att det bästa alternativet är just 'maritim arkeologi.' Etnologer eller folklivsforskare kan t ex tala om maritim etnologi, och då mena just den etnologi som vi skulle kalla 'marin' (om vi nu gjorde det). Men ännu har jag inte hört talas om en term 'marin etnologi.' Båda termerna kommer från latinets 'mare' subst='hav(et)' och avledningarna 'maritimus' adj='knuten till havet, eller stranden,' och 'marin(us)' som betyder ungefär detsamma, men är en sentida adoption i latinet, men framförallt i romanska språk.

I Meddelanden kommer i framtiden begreppen marin arkeologi och maritim arkeologi att användas parallellt, som synonymer, delvis för klarhetens skull, delvis för variationens.

Denna inriktning har till sitt ursprung såväl MAS'egna diskussioner som utbyten med marinarkeologen Carl-Olof Cederlund i Stockholm och maritimetnologen Olof Hasslöf, båda centrala personligheter och definitionsmakare på var sitt område.

 ed red